

УДК: 811.14'02'373.6:59

РЕЦЕНЗИРАНО: 25. 04. 2020, 29. 04. 2020

Термини за животни во микенскиот грчки*

Ана Грујовска

студент на Институтот за класични студии
Филозофски факултет
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје

grujovskaa97@gmail.com

АПСТРАКТ

Со оглед на фактот што сточарството и агрикултурата играле клучна улога во микенската економија, како и на административната функција на плочките испишани со линеарно Бе писмо, не треба да нè зачудува сретнувањето на имиња на домашни животни на нив. Покрај имињата на домашните животни, на плочките се сретнуваат и имиња на некои диви животни, птици и едно морско животно, иако со помала фреквенција. Но, не сите имиња се сретнуваат самостојно.

Всушност, најголемиот дел од сретнатите имиња на животни се застапени како дел од сложенки, каков што е примерот со името за овца, грч. *ῶϊς*, кое се сретнува во сложенките *o-wi-de-ta-i*, */owide(r)taihi/* (име на професија) и *o-wi-ro* */Owilos/* (антропоним). Анализирајќи ги имињата на животни на плочките, се стига и до заклучокот дека помал дел од имињата немаат паралели во подоцнежниот грчки јазик, како и дека не сите имаат протоиндоевропско потекло. Отту-

---

* Дипломски труд изработен под менторство на проф. д-р Елена Џукеска и одбранет на Институтот за класични студии при Филозофскиот факултет – Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“.

ка произлегува и целта на овој дипломски труд – да се согледа кои имиња на животни сретнати на плочките имаат паралели во грчкиот, а кои не; кои имаат протоиндоевропско потекло, а кои се заемки од други јазици; кои се сретнуваат само како дел од сложенки, а кои се сретнуваат самостојно, сè со цел подобро да се разбере развојот на оваа категорија зборови во грчкиот јазик.

Клучни зборови: микенски грчки јазик, имиња на животни, животни, линеарно Бе писмо, стока

Увод

Откритието на микенските плочки и дешифрирањето на линеарното Бе писмо овозможува поглед во една од најстарите фази на развојот на грчкиот јазик. Со оглед на нивната намена, управување на економијата во локалните кралства, не е воопшто зачудувачки што на нив се сретнуваат податоци за животни. Иако најчесто животните на плочките се означени со идеограми, а поретко со нивните генерични имиња, сепак на плочките има доволно информации што ни даваат увид во тоа кои термини за животни се користеле во микенскиот период од грчкиот јазик. Имајќи предвид дека во микенските општества сточарството и земјоделството играле клучна улога во локалната економија, јасно е зошто во повеќето серии почесто се среќаваат термините за домашни животни. Термините за дивите животни доминираат во сериите посветени на инвентар на мебел, каде што се споменуваат како декоративни мотиви. Се сретнува исто и именување на говедата според нивните физички карактеристики, најчесто со имиња изведени од термините што означуваат бои, но ова е досега единствен забележан случај на лично именување на животни на плочките. Термините што означуваат животни може да се сретнат самостојно, како што е примерот со *i-qo*, */(h)ikwos/*, „коњ“, и како дел од сложен збор, на пр. *i-qi-ja*, */(h)ikwiya/*, „кола“, збор изведен од */(h)ikwos/*. Покрај тоа, тие се застапени и во антропонимијата, како што е примерот со личното име *ta-u-ro*, */Taurus/*, идентично со грчкиот термин за бик, *ταῦρος*, и во ретки случаи се сретнуваат и во топонимијата, на пр. *e-ra-po ri-me-ne*, */Elaphōn limenei/*, име на место, „Пристаниште на елените“, во датив-локатив.

Целта на овој труд е да се издвојат термините со коишто се означуваат животни во микенскиот грчки и нивните паралели во помикенскиот грчки (доколку ги има), да се утврди кои од нив се искористени самостојно, кои се среќаваат само во сложеници и во антропоними, кои се сретнуваат во топонимијата, и да се разгледа нивната етимологија и нивните паралели во други јазици за да се согледа подобро развојот на оваа категорија зборови во грчкиот јазик.

Етимологија на имињата на животни во грчкиот јазик

Имињата на животни во грчкиот јазик можат да бидат од протоиндоевропско потекло, заемки од други јазици или остатоци од предгрчкиот супстрат. Оваа група термини се опсежно проучувани од повеќе научници, како Шантрен (Chantraine), Бекс (Beekes), Фриск (Frisk), Гамкрелидзе (Gamkrelidze), Дију (Duhoux), Бак (Buck), Вандерс (Waanders) итн. Според досегашните сознанија, следниве имиња на животни забележани во грчкиот јазик, во микенскиот и во помикенскиот период, имаат протоиндоевропско потекло:

1. говедо, грч. βούς, ПИЕ *g^wōi-s;
2. теле, грч. πόρτις, ПИЕ *por-(t)i-s;
3. овца, грч. ὄϊς, ПИЕ *H₃eti-s;
4. јагне, грч. ἀρήν/ῥήν, ПИЕ *urH₁-ēn;
5. свиња, грч. ὄς/σὺς, ПИЕ *suH-s;
6. коњ, грч. ἵππος, ПИЕ *ek^w-os;
7. ждребе, грч. πῶλος, ПИЕ *pōlH-os;
8. куче, грч. κύων, ПИЕ *k^wōn;
9. птица, грч. ὄρνις, ПИЕ *H₃er-n-i-s;
10. петел, грч. ἀλεκτρούων, ПИЕ *H₂lek-tr-;
11. гуска, грч. χήν, ПИЕ *ǵhH₂en-s;
12. елен, грч. ἔλαφος, ПИЕ *H₁elⁿ-bho-s;
13. еж, грч. ἐχῖνος, ПИЕ *H₁eǵh-iHno-s;
14. волк, грч. λύκος, ПИЕ *ul^w-os;

15. *рис*, грч. λύγξ, ПИЕ *leuk-s;

16. *змија*, грч. ἔρπετόν, ПИЕ **serp-*.

Имињата на животни што немаат индоевропско потекло се или заемки од други јазици или остатоци од предгрчкиот супстрат во грчкиот јазик, како на пример: бик, *ταῦρος*; коза, *αἶξ*; магаре, *ὄνος*; лав, *λέων*; згоена свиња, *σίαλος*; чучулига, *κόρυδος/κορυδός*; слон, *ἐλέφας*; гуштер, *σαῦρος / σαύρα*; глушец, *σμίμβος*; повеќеножник, *πάλνπος / πολύπους / πόλυψ, -υπος* итн. Горенаведените примери на имиња на животни што немаат протоиндоевропско потекло исто така се сретнуваат и во помикенскиот и во микенскиот грчки.

Термините за животни со протоиндоевропско потекло што се сретнуваат и во микенскиот и во помикенскиот ја потврдуваат нивната веќе утврдена етимологија, а исто така и ни даваат увид во тоа кои животни ги познавале старите Индоевропејци. Од друга страна, некои од имињата на животни сретнати во микенскиот и помикенскиот што немаат протоиндоевропска етимологија помагаат при потврдување на контактите што ги имале Грците со други народи. Наредните поглавја ќе бидат посветени на имињата на животни што се забележани во микенскиот грчки, во кои ќе биде подетално разгледана етимологијата на тие имиња, во онаа мера во која тоа може да се направи и секако без претензии дека во еден ваков труд може да бидат исцрпени сите прашања поврзани со толкувањето на термините за животни во микенскиот грчки.

Говеда

Грчкото име што означува *вол* и *говеда*, *βοῦς*, доаѓа од протоиндоевропскиот корен **g^wōi-*, номинатив еднина **g^wōis*, сп. лат. *bōs*, скт. *gāuḥ*, авест. *gaoš*, ст.сл. *говадо*. Протоиндоевропскиот термин **g^wōis* всушност значел *говеда*, општо име за овие животни. Во романските јазици значењето се ограничува само на вол, а во германските, ерменскиот и келтскиот на крава¹. Во линеарното Бе писмо силабограмата *23, *ти*, се користи и како идеограма што означува говеда. Истиот знак се сретнува и во линеарното А писмо, што покажува дека тој има предмикенско потекло. Очигледно е дека *ти* е из-

---

¹ Buck (1949), 152.

брано поради ономотопеја². Што се однесува до именката, на микенските плочки се сретнува само на едно место, во уводната реченица на плочката **PY Cn 3**, во акузатив множина *qo-o*, /g^wōns/, сп.:

PY Cn 3

- .1 jo-i-je-si , me-za-na ,
- .2 e-re-u-te-re , di-wi-je-we , **qo-o**

/yō(s)(h)iensī Me-za-na ereutērei diw(i)yēwei (Diw(i)yēwei) g^wōns/

„Вака му праќаат волови на е. д. (D.) во Месана.“

Во следните редови од плочката се јавува идеограмата за говедо, BOS и бројот 1. Има различни интерпретации на оваа плочка. Не се знае точно каква функција означува зборот **ereutēr/*, можеби некаков инспектор, додека формата *di-wi-je-we* некои научници ја толкуваат како датив од лично име *Diw(i)yēus*, а некои како датив од термин што означува религиозен функционер, слуга или свештеник на Зевс³. Палмер (Palmer) дава детален преглед на содржината на оваа плочка и смета дека **di-wi-je-u* и **e-re-u-te* се религиозни функции, а дека должноста на **e-re-u-te* е жртвување на волови⁴.

Освен формата во акузатив *qo-o*, на микенските плочки се забележани и 6 сложеници што го содржат зборот за говедо или вол:

- *qo-u-ka-ra*, /g^wouk(a)rās/, „со волова глава“, помик. βούκρανος, придавка што се сретнува на **PY Ta 711.2.3**, каде што се опишува *qe-ra-na* (име на сад што нема паралела во помикенскиот и чие точно значење во микенскиот не е одредено⁵). Придавката укажува на декорацијата во форма на волова глава, сп.:

---

² Duhoux (1997), 177.

³ Bartoněk (2002), 254, 286; DMIC I, 276, 182, 243.

⁴ Palmer (1969), 172–175.

⁵ DMIC II, 195.

РУ Та 711

.2 qe-ra-na , wa-na-se-wi-ja , **qo-u-ka-ra** , ko-ki-re-ja *204VAS 1
qe-ra-na , a-mo-te-wi-ja , ko-ro-no-we-sa

.3 qe-ra-na , wa-na-se-wi-ja , ku-na-ja , **qo-u-ka-ra** , to-qi-de-we-sa
*204VAS 1

- *qo-u-ko-ro*, /g^woukolos/, помик. βουκόλος, „говедар“ (РУ An 18.9; 830.13; 852.1; 830.10, 11, 12; 831.5; Ea 851.b; TI Ef 2);
- *Qo-u-qo-ta*, /G^woug^wotās/, номинатив еднина, помик. βουβότας, се сретнува еднаш како антропоним на KN L 480; *qo-qo-ta-o*, /g^wog^wotāho/, генитив еднина (РУ Ea 270.b; 305.a; 757.a; 802.a), со значење *говедар*;
- *Qo-wa-ke-se-u*[, /G^wowakseus/, антропоним, сложенка чиј втор дел е изведен од глаголот ἄγω, „води“. Се сретнува само на KN As 602.4;
- *Qo-wi-ja*, /G^wow(i)yā/, женски антропоним или теоним, забележан на РУ Tn 316.
- *Ta-ti-qo-we-u*, /Statig^woweus/, антропоним, сложенка со прв дел изведен од коренот на ἵστημι, *steH₂-, забележан на РУ An 724.8.

Микенскиот начин на пишување на зборот за вол во акузатив, *qo-o*, /g^wōns/, помик. βοῦς, како и сложенките во кои се сретнува ја потврдуваат веќе утврдената протоиндоевропска етимологија на зборот, односно дека β во βοῦς доаѓа од лабиовеларот *g^w.

Терминот за *бик*, ταῦρος, се сретнува преку антропонимот *ta-u-ro*, /Tauros/, забележан во петтиот ред од плочката KN V 832, којашто претставува список на лични имиња придружени со бројот 1, сп.:

KN V 832

.1 vest.[]vest.[]wε

.2 si-ra-pe-te-sḡ 1 ka-pu-ro 1

.3 ka-na-po-to 1 pi-ma[

.4 ru-ro 1 a[

.5	ta-u-ro	1	[
.6	u-ta-jo ,	1	[
.7	ja-sa-ro	1	

Етимологијата на зборот не е сигурна. Микенското *ta-u-ro* кореспондира во целост со помикенската форма *ταῦρος*, со што се потврдува староста на формата, но тоа не помага во однос на етимологијата. Постои можност терминот да има индоевропско потекло, реконструиран како *teH₂u-ro*⁶, сп. лат. *taurus*, оск. *taurom* (акуз. едн.), умбр. *turuf, toru* (акуз. мн.), гал. *taruos*, ст.ир. *tarb* (со метатеза на *ur* во *rw* во келтските јазици), литв. *taiūras*, ст.сл. *тврѣ*. Од друга страна, тој има сличност и со термини од семитските јазици: акад. *šūru*, араам. *tōr* и хебр. *šōr*, поради што може и да се претпостави дека е заемка од семитскиот во протоиндоевропскиот јазик⁷.

Зборот за *теле*, *πόρτις/πόρις*, се сретнува само еднаш во инструментал множина како *po-ti-pi-qe*, */portiphi-k^we/*, „и со телиња“, на РY Та 707 во вториот ред, во опис на стол, сп.:

РY Та 707

.2 to-no , ku-te-se-jo , e-re-pa-te-ja-pi , o-pi-ke-re-mi-ni-ja-pi ,
se-re-mo-ka-ra-o-re , qe-qi-no-me-na , a-di-ri-ja-te-qe , **po-ti-pi-qe** 1

/thornos, kuteseyos, elephanteyāphi, o-pi-ke-re-mi-ni-ja-pi, sër(r)ě
mok(a)rā(h)ōrē, g^weg^wīnōmenāis, andriantēk^we, **portiphik^we** 1/

„Еден златен стол со о-р-и-к-е-р-е-м-и-н-и-ја-р-и од слонова коска, изрезбани со глава на сирена, фигура на маж и телиња.“

Во однос на етимологијата, постои претпоставка дека терминот доаѓа од ПИЕ **por-i-*, *i*-основа, освен во ст. в. герм. *far(ro)* < **por-só(n)-/por-nó(n)-*, ср.в.герм. *verse* и н.в.герм. *Färse* < **por-s-iH₂-*. Постои хипотеза дека именката **por-i-* е всушност изведена од гла-

---

⁶ Beekes (2010), 1455.

⁷ Ibid.; Chantraine (1999), 1096–1097.

голскиот корен **prH-el-*, сп. лат. *pariō*, „се пари“, но кај неа нема ларингал во коренот, поради што, според Бекс, сепак хипотезата е неодржлива⁸.

Во рамките на грчкиот, варијантата *πόρις* се развила подоцна од првобитното *πόρις*. Начинот на кој е забележан овој збор во микенскиот покажува дека тоа веќе се случило во микенскиот период.

Во Кносос се сретнува и именката *we-ka-ta*, */wergatās/*, како посебен назив на *говедо што се користи за работа, вол* (KN Ce 50 lat. sup., 59. 1, 2b, 3b, C 5734 и веројатно и на C 1582.a). Значењето на зборот е јасно од идеограмата со која е вообичаено придружен BOS:m. Помикенскиот термин *ἐργάτης*, што морфолошки кореспондира со микенското *we-ka-ta*, има различно значење, „работник“. Сп.:

KN Ce 59

- .1]mā-sa / **we-ka-ta** BOS:m 6 // da-wo / **we-ka-ta** BOS:m 6
 .2a ta-ra-me-to [•]-mṛ
 .2b ku-]tā-to / **we-ka-ta** BOS:m 10 // da-*22-to / **we-ka-ta** BOS 6
 .3a [•]-mṛ
 .3b] tu-ri-so / **we-ka-ta** BOS:m 6 // ku-do-ni-ja / **we-ka-ta**
 BOS:m 50

За микенскиот е интересно тоа што во кноската серија Ch се сретнуваат називи што се однесуваат на говедата во кои се содржат имињата на боите, а се претпоставува дека се нивни лични имиња: *ke-ra-no*, */Kelainos/*, *Κελαινός*, „Црнчо“ (Ch 896), *to-ma-ko*, */Stom-argos/*, *Στόμαργος*, „Бела Муцка“ (Ch 897; 898; 1015), *ko-so-u-to*, */Ksouthos/*, *Κούθος*, „Жолтко“ (Ch 900), *az-wo-ro*, */Aiwolos/*, *Αἰώλος*, „Шаренко“ (Ch 896; 898; 5754; 5938) итн. Некои научници сметаат дека во оваа ситуација не станува збор за имиња на говедата, туку за нивни описи⁹. Како и да е, ова е единствен ваков случај досега забележан на микенските плочки.

---

⁸ Beekes (2010), 1222.

⁹ DMIC I, 141, 142, 338, 374; DMIC II, 132, 360, 444.

Овци и кози

Името за **овца** во грчкиот, *ῥίς*, е наследено од протоиндоевропското *H₂ewi-s. Терминот има паралели во доста индоевропски јазици: лат. *ovis*, скт. *ávi-*, литв. *avìs*, англосакс. *ēowī*, ст.сл. *овьца* итн. Зборот досега не е самостојно пронајден на микенските плочки, но се сретнува идеограма за овца, *106, којашто се поклопува со силабограмата *21, *qi*. Иако самостојно никаде не се сретнува, името за овца е пронајдено во две сложенки:

- *o-wi-de-ta-i*, /*owide(r)tai^{hi}i*/, (датив множина), сложенка чиј втор дел може да е изведен од коренот на глаголот *δέρω*, „дере“, со што значењето би било „дерачи на овци“, или да е изведен од коренот на глаголот *δέω*, „врзува“, па во тој случај зборот би значел „врзувачи на овци“ (PY Un 718.2, Wa 731.B);
- *o-wi-ro*, /*Owilos*/, антропоним што се сретнува само на KN Dd 1218.B.

Во кноската серија Dm се сретнуваат два термина поврзани со овни: *az-mi-re-we* и *e-ka-ra-e-we*, кои извесно се во номинатив множина, но чие значење е сè уште предмет на дискусија меѓу научниците. На сите плочки од серијата Dm се сретнува топоним и список од овни опишани со погоре наведените термини. Сп.:

KN Dm 1175

- .a   **az-mi-re-we**   OVIS:m 4
.b   ra-su-to , / **e-ka-ra-e-we**   OVIS:m 10

Палмер (Palmer), сметајќи дека можеби станува збор за жртви понудени на боговите, го поврзува *az-mi-re-we* со *αἷμα*, „крв“, а *e-ka-ra-e-we* со *ἔσχαρα*, „огниште“, со што *az-mi-re-we* би означувало „жртва во крв“, а *e-ka-ra-e-we* – „жртва со палење“¹⁰. Лежен (Lejeune), пак, го поврзува *az-mi-re-we* со *αἷμασιά*, „плот, ограда, ѕид“, чија основа е **h₂aito-*, „затворен“, а *e-ka-ra-e-we* со *γράω*, „јаде“, чиј корен е

---

¹⁰ Palmer (1969), 182.

**gras-*, со што *az-mi-re-we* би биле овци затворени во бачило, а *e-ka-ra-e-we* – овци затворени во трло¹¹.

Покрај *az-mi-re-we* и *e-ka-ra-e-we* се сретнува уште еден термин поврзан со овци, чие значење е непознато, *ki-ri-jo-te*. Овој термин често се сретнува во кноските серии Da, Db, Dc, Dd, Df и Dv¹².

Терминот за *јagne*, грч. ἀρήν/ρήν, исто така досега не е забележан како самостоен збор на плочките, но може да се потврди индиректно преку следниве сложенки:

- *wa-ni-ko*, /*Warniskos*/, антропоним (PY Jn 478.4);
- *wa-no-jo*, (генитив еднина) од */*Warnos*/, антропоним што стои секогаш придружен од именката *wo-wo*, /*worwos*/, ὄρος, „меѓа, граница“, исто во генитив, и со неа формира топоним (PY Cn 40.1.2.3; 599.1b.6)¹³;
- *we-re-ne-ja*, /*wrēneyā*/, „јagneшка“, придавка во женски род, којашто се сретнува единствено на PY Ub 1318.7, каде што се однесува на кожа;
- *wo-ro-ne-ja*, /*wroneyā*/, „волнени“, придавка во среден род множина, забележана само на MY Oe 111.2.

Зборот за *јagne* во грчкиот, ἀρήν/ρήν, доаѓа од ПИЕ *urH₁-ēn, сп. ерм. *garn* и скт. *úraṇa*¹⁴.

Исто како и имињата за овца и *јagne*, и името за *коза*, αἴξ, не се сретнува на плочките на друг начин, освен како дел од сложенки. Сложенките во коишто се сретнува во микенскиот грчки се следните:

- *az-ke-u*, /*aigeus*/ (PY Ta 641.1b), можеби придавка што се однесува на декорацијата или формата на садот што се опишува;
- *az-ki-pa-ta*, /*aigipa(s)tās*/, сложенка чијшто втор дел може да се интерпретира различно (сп. грч. πατέομαι, лат. *pascō* или

---

¹¹ Lejeune (1958–1997), 365–367.

¹² DMIC II, 361.

¹³ DMIC II, 450; Duhoux (1997), 182.

¹⁴ Beekes (2010), 129; Chantraine (1999), 108.

грч. *παπταίνω* или *κτάομαι*), којашто се појавува како антропоним на **KN Fh 346**, а во Пил се појавува како име на занимање, „козар“ (**PY Ae 108.b; 264, 489.b**);

- *az-ki-ro*, /*Aigipōs*/, сложенка со втор дел изведен од *πούς*, *ποδός*, „нога“, којашто се јавува како антропоним на **KN U 4478.9**, додека на **PY Mb 1397** се сретнува во датив-локатив, *az-ki-ro-de*, /*Aigipodei*/, каде што е можно да претставува топоним;
- *az-za*, /*aigʷa*/, придавка во женски род, „козја“, којашто се појавува само на **PY Ub 1318.7** покрај *di-pte-ra*, /*dip^hterā*/, „кожа“, сп.

PY Ub 1318

.7 mu-te-we , **we-re-ne-ja** , ku[ ]pe-re 1 mu-te-we , di-pte-ra , **az-za** , pe-di-ro-i 1

Етимологијата на зборот за коза во грчкиот, *αἴξ*, не е потврдена; можно е да потекнува од протоиндоевропскиот корен **H₂eig-*. Зборот е идентичен со ерм. *аус*, „коза“ (< ПИЕ *H₂eig-iH₂). Има претпоставка дека нулти степен од истиот корен се сретнува во авест. *īžāēna-*, „од кожа, кожено“, но не е познато дали терминот означува козја кожа. Според Бекс (Beekes), санскритскиот збор за коза, *ajá-*, изгледа слично, но формата не соодветствува. Од овие информации се наметнува претпоставката дека е можно авестискиот, грчкиот и ерменскиот да го позајмиле терминот што означува коза од ист јазик, можеби од анатолискиот¹⁵.

На плочките се сретнува и формата *qe-to-ro-po-pi*, /*k^wetropoppi*/, сложенка во инструментал множина составена од протоиндоевропската основа **k^wetwor-*, „четири“, што во грчкиот се развила различно во различни дијалекти: јон.-атич. *τέσσαρες*, атич. *τέτταρες*, ајол. *πίσυρες*, дор. *τέτορες*, бој. *πέτταρες* итн., и именката *πούς*, *ποδός*, „нога“, со значење „четириножници“. Именката се сретнува на

---

¹⁵ Beekes (2010), 41.

четири плочки од Пил: **Ае 27.а**, **Ае 134.б**, **Ае 108.б** и **Ае 489.а**, каде што може да означува овци или кози.

На **РУ Ае 134** *qe-to-ro-po-pi* се однесува на овци, сп.:

РУ Ае 134

.а o-ro-me-no
.б ke-ro-wo , po-me , a-si-ja-ti-ja , o-pi , ta-ra-ma-o
qe-to-ro-po-pi VIR 1

/Kerowos poimēn Asiyātaii opi Thalamātāo¹⁶ **k^wetropopphi**
horomenos/

„Овчарот Керов во Асијатија ги надгледува четириножниците (овците) на Таламата.“

На **РУ Ае 108** и **489**, *qe-to-ro-po-pi* се надгледувани од *az-ki-pa-ta*, козар.

РУ Ае 108

.а o-ro-me[-no
.б qo-te-ro , az-ki-pa-ta , o-pi , ta-ra-ma-ta-o , **qe[-to-ro-po-pi**
VIR 1

/K^wotelos aigipa(s)tās horomenos opi Thalamātāo **k^wetropopphi**/

„Козарот Квотел ги надгледува четириножниците (козите) на Таламата.“

На **РУ Ае 27** не е јасно дали станува збор за овци или кози.

СВИЊИ

Името за **свиња**, грч. *ῥς/σῦς*, не се сретнува воопшто во записите на плочките, освен како дел од сложенката *su-qo-ta*, /*sug^wōtās*/,

---

¹⁶ DMIC II, 315.

συβώτης, „свињар“ (PY Ea 59.3; 109; 132; 480.a; 481.2; 776.b; 822.b). Но, се сретнува зборот *si-a2-ro*, помик. *σίαλος*, во акузатив множина *σίαλους*, со значење „згоена свиња, крмнак“, на PY Cn 608.1 (*jo-a-se-so-si si-a2-ro*, „ќе дебелеат крмнаци“)¹⁷, проследен од топоними и лигатурата *108 - SUS+SI од 3. до 11. ред, сп.:

PY Cn 608

.1	jo-a-se-so-si	, si-a2-ro
.2	o-pi-da-mi-jo	
.3	pi-*82	SUS+SI 3
.4	me-ta-pa	SUS+SI 3
.5	pe-to-no	SUS+SI 6
.6	pa-ki-ja-si	SUS+SI 2
.7	a-pu2-we	SUS+SI 2
.8	a-ke-re-wa	SUS+SI 2
.9	e-ra-te-i	SUS+SI 3
.10	ka-ra-do-ro	SUS+SI 2
.11	ri-jo	SUS+SI 2

Името за свиња, *ῥς/σῦς*, е наследено од протоиндоевропскиот термин за свиња, *suH-s. Има паралели и во другите индоевропски јазици: лат. *sūs*, оск. *sī*, авест. *hūš*, ст.в.герм. *sū*, со додадени суфикси во н.в.герм. *Schwein*, скт. *sūkará-*, ст.сл. *свинни*. Начинот на којшто овој збор е напишан на микенските плочки ја потврдува староста на формата *σῦς*. Што се однесува до потеклото на терминот за згоена свиња, *σίαλος*, тоа е непознато. Се претпоставува дека во овој случај станува збор за заемка од предгрчкиот јазик¹⁸.

Коњи и магариња

Терминот за *коњ*, грч. *ἵππος*, мик. *i-ḡo*, */ikwos/*, на плочките се сретнува во повеќе форми. Зборот е наследен од индоевропското *ekwos, од кое се развиваат и лат. *equus*, скт. *áśvaḥ*, авест. *aspa-*, тох. А

---

¹⁷ DMIC I, 108.

¹⁸ Beekes (2010), 1326–1327.

yuk, литв. *ėšva* итн., од што може да се заклучи дека аспирацијата на *ἵππος* не е етимолошка. Едно објаснување за почетната аспирација на зборот е дека таа настанала по аналогија со името за кола, *ἄρμα*, мик. *a-to*, */harmo/*, „колце“, поради нивната честа поврзаност, што би значело дека аспирацијата е помикенска¹⁹. Вандерс (Waanders), пак, дава друго можно објаснување. Тој смета дека аспирацијата е ономатопејска и го дава за пример латинскиот глагол за цвилење на коњ, *hinnire*. Но и самиот не е сосема сигурен во сопствениот предлог поради тоа што грчкиот глагол што соодветствува со лат. *hinnire* гласи *χρεμετίζειν*²⁰.

Зборот *i-qa*, */(h)ikwos/*, самостојно се сретнува на плочките: **PY Ea 59.5**; **Fa 16**; **Ta 722.1** (*i-qa-qa*, */(h)ikwō-kwe/*); **KN Ca 895.1**, сп.:

PY Ta 722

.1 ta-ra-nu , a-ja-me-no , e-re-pa-te-jo , a-to-ro-qa , **i-qa-qa**, po-ru-po-de-qa , po-ni-ke-qa *220 1

/thrānus, *ayamenos* *elephanteyō*, *anthrōk^{wō}*, **(h)ikwōk^{we}**, *polupodēk^{we}*, *phoinikē* *220 1/.

„1 столче обложено (украсено) со човек и коњ од слонова коска и повеќеножник и палма.“

Следниве сложенки со *i-qa* се среќаваат на микенските плочки:

- *i-po-po-qa-i-qa*, */(h)iprophorg^{wō}oihi-k^{we}/*, датив множина (**PY Fn 79.10**); *i-qa-po-qa*, *-qa-i*, */(h)ikwophorg^{wō}oi*, *-oihi/*, датив (**TH Fq 214.6**; **254.6**; **276.8**; **247.2**; **252.3**; **272.3**; **367.1**; **Gp 199.a**), „хранители на коњи“, сложенка со втор дел изведен од глаголот *φέρβω* „храни, одгледува“;
- *i-qi-ja*, */(h)ikwiyā*, *-ai/*, *i-qi-jo*, */(h)ikwiyō/* (номинатив еднина, множина и дуал), „кола (тргана од коњи), запрежна кола“ (**TH V- 159**; **KN Sd 4404.b**, **4405.b**, **4409.b**, **4416.b**, **4418**, **4419** итн.; **KN Sf 4420.b**, **4421**, **5524** итн.);

¹⁹ Duhoux (1997), 180; Ruijgh (1978), 214.

²⁰ Waanders (2012), 296.

- *i-ḡo-e-ḡe*, /*(h)ikʷohekʷē*/²¹ (инструментал еднина) или /*(h)ikʷohekʷei*/²² (датив еднина), сложенка со втор дел од коренот на ἔπομαι, „следам“, ПИЕ **sekʷ-* / *sokʷ-* (сп. лат. *sequor*, скт. *sácate*), букв. „следач на коњ“, дрвен дел од колата (KN Sd 4404.a, 4407.a, 4413.b, 4450.c);
- *i-ḡe-ja*, /*(h)ikʷeyā*/, (сп. ἵππειος), „на коњите“, епитет што ѝ се дава на божицата *po-ti-ni-ja*, /*Potniya*/ на PY An 1281.

На KN Ca 895 се појавува и зборот за младенче на коњите и на магарињата, ждребе, прле, *po-ro*, /*pōlos*/, помик. πῶλος, сп.:

KN Ca 895

.1 **i-ḡo** EQU:f 5 EQU:m 4 **po-ro** EQU[
 .2 **o-no** EQU:f 3 **po-ro** EQU 2 EQU:m 4 [

Потеклото на зборот е индоевропско. Тој доаѓа од полниот степен на коренот **pōlH-/plH-/polH-*, „ждребе“. Паралели во другите јазици се гот. *fula*, ст.в.герм. *folo*, н.в.герм. *Fohlen, Füllen*, алб. *pelë*.

Зборот што означува *магаре*, *o-no*, /*onos*/, помик. ὄνος, се сретнува само на кноските плочки Ca 895.2 и Ca 7788. Се смета дека зборот, исто како и лат. *asinus*, е заемка со непознато потекло, преземена од предгрчкото население или од некој медитерански или азиски јазик²³.

На тебанските плочки пронајдени на т.н. *Pelopidou odos* е забележан терминот *e-mi-jo-no-i*, /*hēmionoihi*/, датив-локатив множина од ἡμίονος, „муле“ (TH Gp 239.2; 237.2). Сп.:

TH Gp 129

.1 **we-ka-sa**[
 .2 **e-mi-jo-no-i**[

²¹ Ibid. 296.

²² Duhoux (1997), 181.

²³ Beekes (2010), 1086; Buck (1949), 172.

Помеѓу научниците постои несогласување околу интерпретацијата на имињата на животни што се сретнуваат на тебанските плочки најдени на *Pelopidou odos* (сериите F и G). Аравантинос (Aravantinos), Сакони (Sacconi) и Годарт (Godart) сметаат дека станува збор за свети животни или тотеми на коишто им се даваат дажби²⁴. Дију (Duhoux) пак излага дека *e-mi-jo-no-i* е симетрично со антропонимот *we-ka-sa* на **Гр 129.2** и со топонимот **63-te-ra[-de*. Тој смета дека поради завршокот на *-o-i* не може да станува збор за антропоним, што, според него, налага дека станува збор за топоним или име на професија²⁵. Во однос на етимологијата, мик. *e-mi-jo-no-i*, помик. ἤμιονος е сложенка од ПИЕ **sēmi-*, грч. ἤμι, и името за магаре, мик. *o-no*, /*onos*/, помик. ὄνος.

Куче

Грчкиот збор за **куче**, *κύων*, е наследен од протоиндоевропскиот термин за куче **k̑iōn*. Од истиот протоиндоевропски корен се развиле и лат. *canis*, скт. *śúnas*, гот. *hunds*, литв. *šuo* итн.²⁶ На микенските плочки овој збор се сретнува во неколку падежни форми, а исто и како дел од сложенки:

- *ku-ne*, /*kunei*/ (датив еднина), *ku-no*, /*kunos*/ или /*kunōn*/ (генитив еднина или множина), *ku-si*, /*kunsi*/ (датив множина) од *κύων*, „куче“ (**ТН Fq 229.9; 292.4; 205.3; 236.5; 130.4; Гр 150.2; Gf 163.1**), сп.:

ТН Fq 205

.1 e-pi-d̥o[-ro-mo

.2 ku-ro 2[

.3 **ku-no** V 3[

.4]*56-ru-we V 1 ka-si:]

Како што е веќе напоменато во претходното поглавје, Аравантинос (Aravantinos), Сакони (Sacconi) и Годарт (Godart) сметаат дека

---

²⁴ Aravantinos, Sacconi, Godart (2001), 319–321.

²⁵ Duhoux (2008), 237–238.

²⁶ Buck (1949), 179; Chantraine (1999), 604.

сите животни што се сретнуваат на тебанските серии F и G се всушност свети животни. Двајца од научниците што не се согласуваат со оваа интерпретација се Дију (Duhoux) и Килен (Killen). Конкретно за зборот за *куче*, и двајцата излагаат дека *ku-ne* и *ku-no* се антропоними. Килен истакнува дека двете форми се сретнуваат заедно со уште четири други антропоними (*pi-ra-ku-ro*, *to-tu-no*, *qe-re-ma-o* и *wa-do-ta*), коишто, од друга страна, не се јавуваат со *ku-si*. Оттука доаѓа до заклучок дека *ku-no* и *ku-ne* се две форми од ист збор и дека несомнено станува збор за антропоним. Од друга страна, *ku-si* се сретнува заедно со *a-ke-ne-u-si*, */agneusi/*, „на оние што се прочистени, на чистите“, термин што не се сретнува со *ku-no* и *ku-ne*. Поради тоа тој смета дека *ku-no* и *ku-ne* не се поврзани со *ku-si* и треба да се гледаат како форми од два различни збора²⁷. Дију (Duhoux) на ова додава дека поради поврзаноста на *ku-si* со *a-ke-ne-u-si*, за кое претпоставува дека е профана професија, не може да се гледа *ku-si* како име на животно. Друг индикатор дека не се работи за зборот за *куче*, според него, е *ku-no*-*65, коешто е забележано на **ТН Fq 236.5**. Тој смета дека силабограмот *65 има вредност *ju, поради што зборот *ku-no-ju*? би можел да биде интерпретиран како *K. yus*?, „синот на К.“, со што би се потврдilo дека *ku-no* е антропоним во генитив²⁸.

- *ku-ne-u*, */Kunēus/*, антропоним забележан само на **KN Da 1396.B**;
- *ku-na-ki-si*, */kunāgisi/* (датив множина), „ловџики“ (**ТН Av 100.2; Fq 200.2**), сп. *κυνηίς*, „ловџика“;
- *ku-na-ke-ta-i*, */kunāgetaihi/* (датив множина), „ловџи“ (**PY Na 248.b**), сп. *κυνηέτης*, „ловец“.

Птици

Општата именка *птица*, *ὄρνις*, е изведена од ПИЕ **H₃er-n-*. Суфиксот *-n-* е присутен и во германските и во анатолиските јазици, на пр. гот. *ara*, ген. *arins, ст.англ. *earn*, хет. *hāran*-²⁹. На плочките именката се сретнува самостојно само еднаш, во датив множина,

---

²⁷ Killen (2006), 104–105.

²⁸ Duhoux (2008), 235–236.

²⁹ Beekes (2010), 1106.

како *o-ni-si*, /*ornisi*/ (ТН Fq 123.2; 169.5; 342.3), и во придавката *ὄρνιθεῖος*, забележана во инструментал множина како *o-ni-ti-ja-pi*, /*ornithiyāphi*/, „со декорации во вид на птици“, искористена за опис на стол на РY Та 707.1b, сп.:

РY Та 707

.1a ku-te-ta-jo

.1b to-no , ku-ru-sa-pi , o-pi-ke-re-mi-ni-ja-pi , o-ni-ti-ja-pi 1
ta-ra-nu-qe , a-ja-me-no , **e-re-pa-te-jo** , au-de-pi 1

/kuteseyos³⁰ thornos, khrusāphi, o-pi-ke-re-mi-ni-ja-pi, ornithiyāphi 1
thrānusk^{we} ayamenos **elephantheyōis** au-de-pi 1/

„1 абонос стол со златни o-pi-ke-re-mi-ni-ja-pi, со декорации во вид на птици; 1 столче за потпирање на нозете обложено (украсено) со au-de-pi од слонова коска.“

На тебанските плочки се сретнува зборот за *гуска*, *χίψ*, изведен од ПИЕ *ǵhH₂en-s, (лат. *ānser*, скт. *hamsá-*, ст.в.герм. *gans*³¹), во датив множина *ka-si*, /*khānsi*/ (ТН Ft 234.2; 268.2; 220.2; 141.2 итн.) и во генитив еднина или множина *ka-no*, /*khānos* или *khānōn*/ (ТН Ft 217.2) и во придавката изведена од истиот корен *ka-ne-jo*, /*khāneyos*/, „гускино“ (ТН Fq 254.3). Сп.:

ТН Ft 141

.1 ka-pa OLIV T 2 V 4 [

.2 a-ko-da-mo V 4 **ka-si** V[

Аравантинос (Aravantinos), Сакони (Sacconi) и Годарт (Godart) ги интерпретираат формите *ka-si*, /*khānsi*/ и *ka-no*, /*khānos*/ како име на гуска, тргнувајќи од претпоставката дека станува збор за свето

---

³⁰ Грешка на писарот – силабограмата *ta* е напишана наместо силабограмата *se* (DMIC I, 414).

³¹ Buck (1949), 177.

животно³². Од друга страна, Дију (Duhoux) предлага да се гледаат формите како топоним во генитив и датив множина или како име на професија. Множината на формите ја исклучува опцијата дека се работи за антропоним, а поврзаноста со имињата што Дију (Duhoux) ги толкува како антропоними (*a-ko-da-to*, *te-de-ne-o*, *56-*ru-we*) го наведла да ја донесе горенаведената претпоставка³³.

Термините за *петел*, *ἄλεκτρον*, и *чучулига*, *κόρυδος* / *κορυδός*, на плочките се потврдени само преку антропонимите *a-re-ku-tu-ru-wo*, /*Alektruwōn*/ во Пил на **An 654.8**, **Es 650.2** и **Es 644.2** (генитив), и *ko-ru-da-pi-jo*, /*Korudal(l)phiyo-*/ на **PY An 26**.

Терминот *ἄλεκτρον* е изведен од *ἄλεκτωρ* со суфиксот *-ων*, којшто пак е изведен од глаголот *ἄλέξω* < **H₂lek-s-*, „брани“. Терминот *κόρυδος*/*κορυδός* се смета дека е изведен од *κόρυς*, „шлем“, збор за којшто се *претпоставува* дека е со медитеранско потекло³⁴. Сп.:

PY Es 644

.2   **a-re-ku-tu-ru-wo-no** , we-te-i-we-te-i   GRA T 9 V 3

PY An 26

ko-ru-da-pi-jo , do-e-ro , o-pi , pe-me   VIR 4[

Елен

Зборот за *елен*, *ἔλαφος*, е изведен од протоиндоевропскиот корен **H₂elḡ-* и суфиксот **-bho-*. Истиот индоевропски корен се сретнува и во ерм. *eln*, литв. *ėlnis*, ст.сл. *ѠЕЛЕНЬ*, тох. А *yäl*, тох. Б *yal* итн., сите со значење „елен“³⁵. На плочките името се сретнува како дел од топонимот *e-ra-po ri-me-ne*, /*Elaphōn limenei*/ (датив-локатив еднина), „Пристаниште на елените“. Топонимот е забележан само на **PY An 657.12**. Сп.:

---

³² Aravantinos, Sacconi, Godart (2001), 319–322.

³³ Duhoux (2008), 238–239, 249.

³⁴ Beekes (2010), 64–65, 756–757; Chantraine (1999), 57–58; 568–569.

³⁵ Beekes (2010), 402–403; Chantraine (1999), 333.

РУ An 657

.12 a-e-ri-qo-ta , e-ra-po , ri-me-ne

Покрај топонимот, се сретнува и придавката *e-ra-pe-ja* / *e-ra-pi-ja*, /*elaphe(i)ya*/, „еленска (кожа)“ (РУ Уб 1318.6, 12; Уб 1316.а).

Слон

Зборот за **слон** што се сретнува во помикенскиот грчки јазик, *ἐλέφας*, во микенскиот грчки е забележан само со значењето **слонова коска**. Се сретнува во номинатив, акузатив, генитив, датив, инструментал еднина: *e-re-pa*, /*elephāns*/ (KN Sd 4412.a; Va 482); *e-re-pa-ta*, /*elephanta*/ (KN Og 7504); *e-re-pa-to*, /*elephantos*/ (KN V684.1; Cr 144.1); *e-re-pa-te-i*, /*elephantei(ē)*/ (KN Ra 1028.A; Sd 4401.b; Sd 4403.b; РУ Та 642.2; Та 708.1). Покрај именката, се сретнува и придавката *e-re-pa-te-ja*, /*elephanteyā*/, „од слонова коска“. Придавката се појавува и во датив и инструментал множина: *e-re-pa-te-jo* / *e-re-pa-te-o*, /*elephanteyōis* / *elephante(h)ōis* (РУ Та 642.3; Та 707.1; Та 708.1; Та 710.1; Та 713.1; Та 715.1 итн.); *e-re-pa-te-ja-pi* / *e-re-pa-te-jo-pi*, *elephantejāphi* / *elephanteyophi* (КН Се 891.А; X 7814.2; РУ Та 707.2; Та 708.2; Та 722.3). Во однос на етимологијата, грч. *ἐλέφας*, *-αντος* е заемка. Анализирани како *ἐλ-έφας*, освен суфиксот *-ντ-*, вториот дел од зборот потсетува на егип. *āb(u)*, копт. *εβ(ο)ν*, „слон“, лат. *ebur*, „слонова коска“, додека првиот дел, *ἐλ-*, се јавува во хамит. *eḷu*, „слон“. Од грч. *ἐλέφας* е преземено лат. *elephās*, *elephantus*, и оттаму преминува во романските и германските јазици (на пр. итал. *elefante*, дан. *elefant*)³⁶. Сп.:

РУ Та 713

.3 to-pe-za , ku-te-se-ja , e-re-pa-te-jo , e-ka-ma-pi , a-pi-qo-to , e-ne-wo-pe-za , ko-ki-re-ja

/torpeg^{ya}, kuteseyā, **elephanteyōis**, ekhmapphi, amphig^woltos, enewopeg^{ya}, konkhileyā/

³⁶ Beekes (2010), 409–410; Chantraine (1999), 338; Buck (1949), 189.

„Маса од абоносово дрво, со столбови од слонова коска, кружна, со девет ногарки, украсена со школки.“

Еж

Терминот за *еж*, ἐχῖνος е посведочен преку антропонимот *e-ki-no*, -jo, /ekhinós, -ouyo/ (KN Da 1078, PY An 661.1). Самиот термин доаѓа од ПИЕ *Hieǵh-* и суфиксот *-iHno-*, односно е изведен од именката ἔχις < **Hieǵhi-*, „змија“. Кореспондира со ерм. *ozni*, каде што исто така е присутен суфиксот *-iHno-*, потоа со ст.в.герм. *igil*, литв. *ežỹs*, ст.сл. *ѣжѣ*³⁷.

KN Da 1078

e-ki-no/ a-ka OVIS:m 200

Гуштер

Терминот за *гуштер*, σαῦρος/σαύρα, е забележан само во антропонимот *sa-u-ri-jo*, /Saurios/-iōn/³⁸, којшто е забележан само еднаш досега на KN As 1516.21. Сп.:

KN As 1516

.21 sa-u-ri-jo VIR 1 du-ni-jo VIR 1 wi-ja-ma-ro VIR 1 a-pi-ra-wo VIR 1

Потеклото на зборот е непознато.

Лав

Терминот за *лав*, λέων, на плочките се сретнува само еднаш во инструментал множина како *re-wo-pi-qe*, /lewomphi-k^we/ на PY Ta 708.2B. Сп.:

PY Ta 708

.2b ta-ra-nu , ku-te-se-jo , a-ja-me-no , e-re-pa-te-jo , a-di-ri-ja-pi , re-wo-pi-qe 1

---

³⁷ Beekes (2010), 489; Chantraine (1999), 392.

³⁸ Duhoux (1997), 186.

/thrānus, kuteseyos, ayamenos, elephanteyōis, andriyamphi,
lewomphik^{we} 1/

„1 абоносово столче, обложено (украсено) со машки фигури и лавови од слонова коска.“

Покрај именката, се сретнува и придавката изведена од неа, *re-wo-te-jo*, забележана во инструментал множина, /*lewonteyōis*/, „лавовски“, на РY Та 722.2. И именката и придавката се искористени за опис на мебел. Името за лав во грчкиот јазик е заемка со непознато потекло. Постои можност дека е збор со семитско потекло, но хебр. *lābī*, асир. *labbi* фонетски се разликуваат. Од грчкото *λέων*, *-οντος* е преземено лат. *leō*, *-ōnis*, што потоа од латинскиот се проширило во други јазици (ст.англ. *lēo*, ст.в.герм. *lewo*, рус. *лев* итн.)³⁹.

Волк или рис

Терминот за **волк**, *λύκος*, доаѓа од ПИЕ **ulkw-os* (лат. *lupus*, скт. *vṛka*, литв. *viļkas*, ст.сл. *влькъ*, гот. *wulfs*, а името за **рис**, *λύγξ*, доаѓа од ПИЕ **leuk-* (ст.в.герм. *luhs*, англосакс. *lox*, литв. *lišis*, лат. *lynx* е преземено од грчкиот)⁴⁰. Особеностите на микенското писмо спречуваат да се распознае за кое од овие две животни станува збор во следните форми:

- *ru-ko*, /*Lukos*, *Lukōn*/ или /*Lugkos*/, антропоним документиран само на РY Pn 30.4, сп.:

РY Pn 30

.1 o-de-ka-sa-to , a-ko-so-ta

.2 si-ma-ko *169 23 o 10[

.3 ke-ka-to *169 26 o 9

.4 **ru-ko** *169 13 o[

---

³⁹ Beekes (2010), 854; Chantraine (1999), 635.

⁴⁰ Beekes (2010), 875; Chantraine (1999), 648.

- *ru-ko-u-ro/ru-ko-wo-ro*, /*Lu(g)kōworos*/, антропоним, сложенка чиј втор дел е изведен од *ὄραω*, „гледам“ (PY Es 644.10; 729.1; 650.1);
- *ru-ke-wo-wo-wi-ja*, топоним, сложенка чиј прв дел е антропоним во генитив, *Lu(g)kēwos*, а вториот дел е *worwīyā* (сп. *ὄρος*), „територија“.

Змија

Во класичниот грчки името *ἔρπετόν* се однесувало на сите животни што одат или се влечкаат наспроти птиците. Во оваа група припаѓа и змијата. Именката е изведена од индоевропскиот корен **serp-* со значење „се влечка, се лизгалази, ползи“ (сп. *ἔρπω*). Соодветствува со лат. *serpens* (сп. *serpō*) и скт. *sarpá-*, *sárpati* (глагол). Во микенскиот грчки се сретнува формата *e-pe-to-i*, /*herpetoihi*/ (датив множина), и тоа само на тебанските плочки (ТН Gp 107.2; 164.1; 184.2; 196.2; 201.b итн.). Сп.:

ТН Gp 196

.1 *63-te-ra-de [

.2 e-pe-to-i V 1[

Аравантинос (Aravantinos) смета дека и во овој случај станува збор за свето животно, повикувајќи се на присуството на змиите во славењето на празникот Тезмофорији во чест на Деметра и на пронајдените статуети од змии во Микена⁴¹. Од друга страна, Дију (Duhoux) смета дека *e-pe-to-i* треба да биде интерпретирано како датив-лократив множина на *-oihi* од тематска именка. Поради завршокот на *-o-i* тој ја исклучува можноста дека станува збор за антропоним и предлага да се разгледува како топоним или име на професија⁴².

---

⁴¹ Aravantinos, Sacconi, Godart (2001), 320–321.

⁴² Duhoux (2008), 241–242.

Глушец

Терминот за **глушец**, *σμίνθος*, е документиран преку антропони-мот *si-mi-te-u*, /*Smintheus*/ (KN Am 827.1; V 1583.a; TH Av 106.3). Сп.:

KN Am 827

.1 **si-mi-te-u** VIR 1 a-wa-ti-ka-ra MUL 1 [
.2 ko-wo 1 [

Терминот *σμίνθος* во грчкиот е заемка, според некои научници со мисиско потекло, но во секој случај станува збор за термин со предгрчко или анатолиско потекло⁴³. Покрај овој термин за глушец, во помикенскиот грчки се сретнува и *μῦς*, кој доаѓа од ПИЕ *miHs (лат. *mūs*, ст.англ. *mūs*, ст.в.герм. *mūs*, н.в.герм. *Maus*, скт. *mūṣ*)⁴⁴.

Повеќеножник

Од морските животни, на плочките се сретнува терминот *po-ru-po-de-qe*, /*pōlupodē*/ (инструментал еднина) на РY Та 722.1, грч. *πάλυπος* / *πολύπους* / *πόλυψ*, -*υπος* итн., со значење „повеќеножник“. Името е заемка од некој медитерански јазик, но подоцна било погрешно интерпретирано како сложенка од придавката *πολύς* и именката *πούς*⁴⁵. Сп.:

РY Та 722

.1 ta-ra-nu , a-ja-me-no , e-re-pa-te-jo , a-to-ro-qo , i-qo-qe ,
po-ru-po-de-qe, po-ni-ke-qe *220 1

/thrānus, ayamenos elephanteyō, anthrōk^{wō}, (h)ikwōk^{we}, **pōlupodēk^{we}**,
phoinikē *220 1/.

„1 столче обложено (украсено) со човек и коњ од слонова коска и повеќеножник и палма.“

---

⁴³ Beekes (2010), 1369; Chantraine (1999), 1028.

⁴⁴ Buck (1949), 182.

⁴⁵ Beekes (2010), 1266.

Заклучок

Од направената анализа произлегува дека на микенските таблички се документари 26 имиња на животни. Од нив, петнаесет се имиња на домашни животни, десет се имиња на диви животни и едно е име на морско животно. Од документираните имиња на животни во микенскиот, само 14 се забележани како прости зборови, и тоа имињата за говедо, теле, дебела свиња, коњ, ждребе, магаре, муле, куче, птица, гуска, слон (со значење слонова коска), лав, змија и повеќеножник. Четири од имињата за животни се јавуваат исклучиво како дел од сложенки, тоа се имињата за овца, јагне, коза и свиња. Шест од нив се забележуваат само во антропоними – имињата за бик, петел, чучулига, еж, гуштер и глушец, додека името за елен се јавува како дел од топоним и во придавка. Името за рис или волк е потврдено преку два антропоними и еден топоним.

Придавки се изведени од 7 имиња на животни, и тоа:

- *qo-u-ka-ra*, /g^wouk(a)rās/, „со волова глава“ ,изведена од името за вол, говедо, мик. *qo-o*, грч. βούς, и именката со значење глава, κράς;
- *we-re-ne-ja*, /wrēneyā/, „јагнешка“, и *wo-ro-ne-ja*, /wroneyā/ (ср. р. мн.), „волнени“, изведени од името за јагне, ἀρήν/ῥήν, коешто не е самостојно забележано на плочките;
- *az-za*, /aiǰʷa/, „козја“, изведена од името за коза, αἶξ, коешто исто така не е документирано на плочките самостојно;
- *i-qe-ja*, /(h)ikweyā/, „на коњите“, епитет на божицата Потнија, изведен од името за коњ, мик. *i-qo*, грч. ἵππος;
- *ka-ne-jo*, /khāneyos/, „гускино“, изведена од името за гуска, мик. *ka-si*, /khānsi/ (дат. мн.), грч. χήν;
- *e-ra-pe-ja*/*e-ra-pi-ja*, /elaphe(i)ya/, „од елен, еленска“, изведена од името за елен, мик. *e-ra-po*, /elaphōn/ (дат. едн.), грч. ἔλαφος;
- *e-re-pa-te-jo* / *e-re-pa-te-o*, /elephanteyōis / elephant(h)ōis/ (дат. мн.), *e-re-pa-te-ja-pi* / *e-re-pa-te-jo-pi*, /elephantejāphi / elephanteyophi/ (инстр. мн.), „од слонова коска“, изведена од името за слонова коска во микенскиот *e-re-pa*, /elephāns/, што во помикенскиот грчки значи слон, ἐλέφας;

- *re-wo-te-jo*, /*lewonteyōis*/ (дат. мн.), „лавовски“, изведена од името за лав, мик. *re-wo-pi(-qe)*, /*lewomphi(-k^we)*/ (инстр. мн.), грч. λέων.

Повеќе од половина од имињата имаат индоевропско потекло, поточно 15 од нив, додека останатите се заемки од други јазици или остатоци од предгрчкиот супстрат. Сите овие имиња имаат паралели во помикенскиот јазик. Во прилог е даден детален табеларен приказ на горенаведените информации.

Животни	Име во микенски	Име во помикенски	Етимологија
Говедо	<i>qo-o</i> , / <i>g^wōns</i> /, (акуз. мн.)	βοῦς	ПИЕ * <i>g^wōu-s</i>
Бик	<i>ta-u-ro</i> , / <i>Tauros</i> /, (ном. едн.)	ταῦρος	непознато потекло
Теле	<i>po-ti-pi-qe</i> , / <i>portiphi-k^we</i> /, (инстр. мн.)	πόρτις	ПИЕ * <i>por-(t)i-s</i>
Овца	<i>o-wi-</i>	ῥίς	ПИЕ * <i>Hzewi-s</i>
Јагне	<i>wa-n-</i> , <i>we-re-n-</i>	ἀρήν/ῥήν	ПИЕ * <i>urH₁-ēn</i>
Коза	<i>a3-ki-</i> / <i>a3-ke-</i>	αἴξ	непознато потекло
Свиња	<i>su-</i>	ῥς/σῦς	ПИЕ * <i>suH-s</i>
Дебела свиња	<i>si-a2-ro</i> , / <i>sihalons</i> /, (акуз. мн.)	σίαλος	остаток од предгрчкиот супстрат
Коњ	<i>i-qo</i> , / <i>(h)ikwō</i> /, (инстр. едн.)	ἵππος	ПИЕ * <i>ekw-os</i>
Магаре	<i>o-no</i> , / <i>onos</i> /, (ном. едн.)	ῥνος	заемка со предгрчко или азиско потекло
Ждребе	<i>po-ro</i> , / <i>pōlō</i> /, (ном. дв.)	πῶλος	ПИЕ * <i>pōlH-os</i>
Муле	<i>e-mi-jo-no-i</i> , / <i>hēmionoihi</i> /, (дат. мн.)	ἡμίονος	сложенка од ПИЕ * <i>sēmi-</i> и ῥνος

Куче	<i>ku-ne, /kunei/,</i> (дат. едн.), <i>ku-no, /kinos/</i> или <i>/kinōn/,</i> (ген. едн. или мн.), <i>ku-si, /kinsi/,</i> (дат. мн.)	κύων	ПИЕ * <i>Kiōn</i>
Птици	<i>o-ni-si, /ornisi/,</i> (дат. мн.)	ὄρνις	ПИЕ * <i>Hser-n-i-s</i>
Петел	<i>a-re-ku-tu-ru-wo,</i> <i>/Alektrowōn/,</i> (ном. едн.)	ἄλεκτρων	ПИЕ * <i>Hlek-tr-</i>
Гуска	<i>ka-si, /khansi/,</i> (дат. мн.), <i>ka-no,</i> <i>/khanos/khanōn/,</i> (ген. едн. или мн.)	χήν	ПИЕ * <i>ghHzen</i>
Чучулига	<i>ko-ru-da-</i> <i>/Korudal(l)-</i>	κόρυδος / κορυδός	изведена именка од <i>κόρυς</i> , заемка од некој медитерански јазик
Елен	<i>e-ra-po-, /elaphōn-/,</i> (ген. мн.)	ἔλαφος	ПИЕ * <i>Hielḡ-bho-s</i>
Слон	<i>e-re-ra,</i> <i>/elephāns/,</i> (ном. едн.) (во мик. со значење <i>слонова коска</i>)	ἑλέφας (во помик. со значење <i>слон</i>)	заемка со непознато потекло
Еж	<i>e-ki-no, /ekhinos/,</i> (ном. едн.)	ἐχῖνος	ПИЕ * <i>Hieḡh-iHno-</i>
Гуштер	<i>sa-u-ri-</i>	σαῦρος / σαύρα	непознато потекло
Лав	<i>re-wo-pi-qe,</i> <i>/lewomphi-kwe/,</i> (инстр. мн.)	λέων	непознато потекло

Волк/рис	<i>ru-ko,</i> <i>/lukos/lukōn/</i> или <i>/lugkos/</i>	λύκος/λύγξ	ПИЕ * <i>ulkw-os</i> или ПИЕ * <i>leuk-</i>
Змија	<i>e-pe-to-i,</i> <i>/herpetoihi/</i> , (дат. мн.)	έρπετόν	ПИЕ * <i>serp-</i>
Глушец	<i>si-mi-te-</i>	σμίνθος	заемка од анатолиско или предгрчко потекло
Повеќеножник	<i>po-ru-po-de-qe,</i> <i>/pōlupodē/</i> , (инстр. едн.)	πόλυπος/ πολύπους <i>/πόλυψ</i>	заемка од некој медитерански јазик

Со оглед на тоа што имињата на инсекти и морски животни не се доволно или воопшто не се застапени во текстовите на плочките, не може да се донесе заклучок дека целата микенска зоонимија најмногу се темели на имиња со индоевропска етимологија. Всушност е мошне возможно дека токму имињата на инсектите и морските животни биле заемки од предгрчкиот јазик. Тоа што од документираниите имиња се гледа преференцијата на Микенците за индоевропските термини не значи дека немало ривалство помеѓу нив и домородните термини. Влијанието на предгрчкиот јазик врз микенскиот се гледа и во изборот на идеограмите за говедо и овца што се преземени од линеарното А писмо во линеарното Б писмо, можеби заедно со домородните термини за тие животни⁴⁶.

Интерпретацијата на имињата на животни забележани на тебанските плочки од т.н. *Pelopidou odos*, односно сериите F и G е несигурна. Додека некои научници тврдат дека станува збор за имиња на животни што Микенците ги сметале за свети или можеби дури и тотеми⁴⁷, други предлагаат поинакви толкувања, водејќи се од аксиомата дека религиозни толкувања треба да се прифатат само кога ќе се исцрпат сите други опции.⁴⁸

⁴⁶ Duhoux (1997), 190–192.

⁴⁷ Aravantinos, Sacconi, Goddart (2001), 319–321.

⁴⁸ Duhoux (2008), 231–250.

Сите имиња на животни документираны во микенскиот имаат паралели и во помикенскиот грчки, со што се потврдува континуитетот на имињата и со странско и со протоиндоевропско потекло. Отстапки во значењето има само кај *e-re-pa*, /*elephāns*/, грч. ἐλέφας, што во микенскиот означува слонова коска, а во помикенскиот означува слон. Не сите имиња се сретнуваат во иста мера на плочките. Најчесто се сретнати имињата на говедото и коњот по кои доаѓа името на слонот, кое, како што е веќе кажано, се сретнува со значење на слонова коска. Застапеноста на имињата на животни на плочките е во директна зависност со значењето на тие животни во микенската економија.

Библиографија

- Илиевски, П. Хр. (2000), *Животот на Микенците во нивните писмени сведоштва*, МАНУ, Скопје.
- Aravantinos, V. L., Sacconi, A., Godart, L. (2001), *Thèbes Fouilles de la Cadmée I: Les Tablettes en Linéaire B de la Odos Pelopidou*, Instituti Editoriali e Poligrafici Internazionali, Pisa, Roma.
- Bartoněk, A. (2002), *Handbuch des Mykenischen Griechisch*, Universitätsverlag C. Winter, Heidelberg.
- Beekes, R. (2010), *Etymological Dictionary of Greek*, Brill, Leiden.
- Buck, D. C. (1949), *A Dictionary of Selected Synonyms in the Principal Indo-European Languages*, The University of Chicago Press, Chicago.
- Chadwick, J., Ventris, M. (1973), *Documents in Mycenaean Greek*, Second Edition, Cambridge University Press, Cambridge.
- Chantraine, P. (1999), *Dictionnaire Étymologique de la Langue Grecque*, Klincksieck, Paris.
- DMIC I = Jorro, F. A., Adrados F. R. (1985), *Diccionario Micénico*, Volumen 1, Consejo Superior de Investigaciones Científicas, Instituto de Filología, Madrid.
- DMIC II = Jorro, F. A., Adrados F. R. (1993), *Diccionario Micénico*, Volumen 2, Consejo Superior de Investigaciones Científicas, Instituto de Filología, Madrid.
- Duhoux, Y. (1997), 'Aux sources du bestiaire grec: les zoonymes mycéniens', во: Dalbera, J.-Ph., Kircher, C., Mellet, S., Nicolai, R. (eds.), *Actes du colloque*

- international, Nice, 23–25 janvier*, Publications de la Faculté des Letters, Arts et Sciences Humaines de Nice, Nice, 173–202.
- Duhoux, Y. (2008), 'Mycenaean Anthology', во: Duhoux, Y., Davies, A. M. (eds.), *A Companion to Linear B: Mycenaean Greek Texts and their world*, Vol. 1, Peeters, Louvain, 243–394.
- Killen, J. T. (2006), 'Thoughts on the Functions of the New Thebes Tablets', во: Deger-Jalkotzy, S., Panagl, O. (eds.), *Die Neue Linear B Texten aus Thebe: Ihr Aufschlusswert für die mykenische Sprache und Kultur. Akten des internationalen Forschungskolloquiums, Wien, 5–6 Dezember 2002*, Österreichische Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Klasse, Denkschriften 388, Vienna, 79–110.
- Lejeune, M. (1958–1997), *Mémoires de philologie mycénienne*, Vol. II, Centre national de la recherche scientifique, Paris.
- Palmer, L. R. (1969), *The Interpretation of Mycenaean Greek Texts*, Second edition, Oxford University Press, Oxford.
- Ruijgh, C. J. (1978), 'Faits linguistiques ed données externs relatifs aux chars et aux roues', во Risch, E., Mühlestein, H. (eds.), *Colloquium Mycenaenum. Actes du 6e colloque international sur les textes mycéniens et égéens, Chaumont sur Neuchâtel, 7-13 septembre 1975*, Faculté des lettres, Neuchâtel, 207-219.
- Waanders, F. M. J. (2012), 'Who is who in the Mycenaean Zoo?', во: Ilievski, P. Hr., Mitevski, V., Duev, R. (eds.), *Ad Perpetuam Memoriam Michaelis D. Petruševski, Živa antika, Monography 10*, 295–303.
-

Terms of animals in Mycenaean Greek

SUMMARY

Ana Grujovska

Student at the Institute of Classical Studies
Faculty of Philosophy
University 'St. Cyril and Methodius', Skopje

grujovskaa97@gmail.com

Considering that animal husbandry and agriculture played a key role in the Mycenaean economy, the occurrence of denotations of livestock on the linear B tablets is not surprising at all, especially since the tablets had administrative purposes. Even though domestic animals were more often than not denoted with ideograms, we still find their generic names on many of the tablets. Besides the occurrence of terms designating domestic animals on the linear B tablets, one can also find many terms designating wild animals, birds and even one designating a marine animal – the polyp.

However, the vast majority of the terms designating animals are only found in compound words, as is the word for sheep, gr. *ῥίς*, attested in the compounds *o-wi-de-ta-i /owide(r)taihi/* (a name of a profession) and *o-wi-ro /Owilos/* (an anthroponym).

Examining the tablets, one can also see that although the majority of the terms for animals attested on the tablets have parallels in later Greek, some of them have not; some have PIE roots but a small number of them are borrowings from other languages. From here stems the purpose of this graduation thesis – to see which terms for animals found on the tablets have parallels in later Greek, which of them have IE etymology and which and how many of them are found as simple nouns or as a part of a compound word, to better understand the development of this particular word category.

*Key words: Mycenaean Greek, terms of animals, livestock,
Linear B, animals*